

Nr 138.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående anslag till vissa ombyggnadsarbeten vid centralfängelset i Norrköping samt till nya arbetslokaler m. m. vid centralfängelset i Växjö; given Stockholms slott den 1 mars 1935.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över justitiedepartementens ärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

K. Schlyter.

Utdrag av protokollet över justitiedepartementens ärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 1 mars 1935.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena SANDLER, statsråden UNDÉN, SCHLYTER, WIGFORSS, MÖLLER, LEVINSON, VENNERSTRÖM, LEO, ENGBERG, EKMAN, SKÖLD.

Efter gemensam beredning med chefen för finansdepartementet anför chefen för justitiedepartementet, statsrådet Schlyter: »I årets statsverksproposition har Kungl. Maj:t bland utgifter för kapitalökning, bilaga 1, under rubriken 'Statens allmänna fastighetsfond' punkterna 2 och 3 föreslagit riksdagen att, i avbidan på den proposition i ämnet, som kunde bli riksdagen förelagd, för budgetåret 1935/1936 beräkna reservationsanslag dels å 37,000 kronor till vissa ombyggnadsarbeten vid centralfängelset i Norrköping dels ock å 95,000 kronor till anordnande av nya arbetslokaler m. m. vid centralfängelset i Växjö.

Jag anhåller nu att få anmäla dessa frågor till förnyad behandling.

Vissa ombyggnadsarbeten vid centralfängelset i Norrköping.

Enligt lagen den 22 april 1927 (nr 107) om förvaring av förminskat tillräkneliga förbrytare, vilken lag trädde i kraft den 1 januari 1928, äger domstol, efter inhämtande av yttrande från interneringsnämnden, under angivna förutsättningar förordna att den som dömes till ansvar för brott skall, då han prövas vid brottets begående hava varit och fortfarande vara av sinnesbeskaffenhet varom i 5 kap. 6 § strafflagen sägs, i stället för att undergå det ådömda straffet, intagas till förvaring i särskild vårdanstalt. Den dömda må ej utskrivras från vårdanstalten så länge han på grund av sin sinnesbeskaffenhet är att anse såsom vådlig för annans säkerhet till person eller egendom och ej heller förrän han undergått förvaring i minst två år eller, där han skolat undergå bestraffning under längre tid än två år, under tid minst motsvarande strafftiden.

Vårdanstalt för förminskat tillräkneliga manliga förbrytare är anordnad vid centralfängelset i Norrköping.

Denna anstalt omfattar en huvudbyggnad, norra flygeln, vari finnas expeditionslokaler m. m. samt nattcellavdelningar, vilka dock ej längre kunna användas till fångförvar. Öster om denna byggnad ligger den s. k. östra flygeln med 29 bostadsrum för förvarade, 3 isoleringsceller, en mindre arbetslokal, kök och ekonomiavdelning. Mitt emot den norra flygeln ligger den s. k. södra flygeln, som är försedd med dagrum och arbetslokaler m. m. Väster härom ligger det forna kronohäktet, kallat västra flygeln. Denna innehåller en kronohäktesavdelning om 8 celler samt 39 bostadsrum för förvarade. Av de för förvarade avsedda bostadsrummen äro dock en del så stora att de kunna beläggas med två personer.

Med det antal rum, som för närvarande finnes disponibelt, har anstalten beräknats kunna mottaga 85 förvarade.

Från förvaringslagens ikraftträdande den 1 januari 1928 till den 1 januari 1935 hava å anstalten intagits 116 personer. Av dessa hava 4 avlidit, 2 frigivits samt 25 utskrivits på prov. Fyra av de på prov utskrivna hava emellertid återintagits på anstalten. Då sålunda för närvarande å anstalten finnas intagna 89 förvarade, är anstalten överbelagd.

Frågan om en utvidgning av anstalten har väckts redan av organisationsnämnden. I sin den 11 oktober 1933 avgivna utredning med förslag angående fångvårdens framtida ordnande har nämnden beräknat att platsbehovet för förvarade icke skulle komma att i mera avsevärd grad överstiga 100. Enligt organisationsnämnden vore emellertid denna beräkning endast approximativ, då man här rörde sig på ett nytt område, där erfarenheter beträffande lagens tillämpning och effektivitet ännu saknades och först så småningom kunde bliva samlade. Organisationsnämnden ansåg att erforderlig utökning av förvaringsutrymmet i anstalten skulle kunna erhållas genom att södra flygeln påbyggdes med en våning, i vilken förvaringsrum anordnades. Antalet platser som på detta

sätt kunde vinnas uppskattades till åtminstone 35, varigenom anstalten beräknades kunna mottaga omkring 120 förvarade. Det ökade behovet av arbetslokaler skulle kunna tillgodoses därigenom att huvudbyggnadens oanvända nattcellavdelningar omändrades till arbetslokaler. Kostnaderna för de av organisationsnämnden ifrågasatta ombyggnadsarbetena beräknades till 229,000 kronor.

I avgivet utlåtande över organisationsnämndens förslag anförde fångvårdsstyrelsen att utan påbyggnad av södra flygeln rum kunde för en mindre kostnad inredas för ytterligare 15 förvarade, varigenom antalet platser skulle stiga till 100. Med hänsyn till beskaffenheten av det klientel, varom här vore fråga, och de krävande uppgifter en ändamålsenlig vård och behandling pålade anstaltens ledning och befattningshavare borde enligt styrelsens uppfattning en anstalt av ifrågavarande slag icke inrättas för mera än 100 platser. Styrelsen kunde därför ej biträda organisationsnämndens förslag om mera omfattande utbyggnad av anstalten. Därest ytterligare utrymme för förvarade erfordrades, borde detta lämpligare tillgodoses genom inrättandet av en mindre öppen anstalt belägen på landsbygden.

Interneringsnämnden har i avgivet utlåtande uttalat sig i samma riktning som fångvårdsstyrelsen.

I skrivelse den 12 september 1934 med anslagsäskanden för budgetåret 1935/1936 har fångvårdsstyrelsen framhållit angelägenheten av att ökat utrymme för förvaring av förminskat tillräckliga förbrytare beredd vid anstalten.

Sedan närmare utredning verkstälts angående det ifrågasatta ombyggnadsarbetet, har fångvårdsstyrelsen med skrivelse den 16 november 1934 överlämnat av fångvårdsstyrelsens biträdande arkitekt uppgjorda ritningar och kostnadsförslag till inredning av nya bostadsrum och verkstadslokaler vid anstalten. Fångvårdsstyrelsen har därvid anfört bland annat följande.

Den alltjämt fortgående stegringen av antalet manliga förvarade nödvändiggjorde en ökning av tillgången på bostadsrum för de förvarade. Härvid borde jämväl tagas i betraktande att utrymme måste finnas tillgängligt för sådana på försök utskrivna förvarade, vilka återfördes till anstalten. Styrelsens förslag innebure, att i västra hälften av södra flygeln, inom vilken arbetslokaler för närvarande vore inrymda, inreddes 11 bostadsrum för förvarade. Härigenom skulle antalet platser stiga till 100. Denna ombyggnad påkallade emellertid inrättandet av nya arbetslokaler på annat håll inom anstalten. Vid avvägande av utrymmesbehovet för de nya arbetslokalerna borde hänsyn tagas till att de nu befintliga arbetslokalerna redan befunnits väl knappa och att de vid en stegring av antalet förvarade skulle bli alldeles otillräckliga. Enligt förslaget skulle de i västra delen av norra flygeln belägna numera icke använda nattcellavdelningarna inredas till arbetssalar, två i bottenvåningen och två — eventuellt en — i övre våningen. Huruvida i övervåningen borde inredas en eller två salar, torde få ankomma på fångvårdsstyrelsen att avgöra under arbetets gång. Vad arbetssalarna i undervåningen beträffade, syntes av

kostnadsskäl en sammanslagning av dessa salar icke böra ifrågakomma. De båda våningarna skulle förenas med en spiraltrappa. Värmeledning, som nu saknades uti ifrågavarande del av byggnaden, skulle införas och sammankopplas med de från fängelsets maskincentral till norra flygeln redan framdragna huvudledningarna. Enär vidare anstaltens nuvarande omslutningsplank befunne sig i så bristfälligt skick att det ur säkerhets-synpunkt måste anses otillfredsställande, borde utmed gatan och längs den västra tomtgränsen uppföras nytt stängsel, bestående av järnstolpar på betongplintar med däremellan spänd grov duk av järntråd. Utmed det nya stängslet åt gatan borde verkställas lämplig plantering till förhindrande av insyn. De vid anstalten sålunda föreslagna arbetena, vilka förut-sattes skola i den mån så vore möjligt utföras av förvarade och eventuellt av fångar, beräknades betinga följande kostnader:

ombyggnadsarbeten	kronor	16,500
värme- och sanitär installation	»	10,700
elektrisk installation	»	3,200
stängsel	»	1,800
ritningar och diverse utgifter	»	4,800
	Summa kronor	37,000.

På grund av det anförda hemställde fångvårdsstyrelsen, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att till utförande av ovannämnda ombyggnadsarbeten för budgetåret 1935/1936 bevilja ett anslag å 37,000 kronor.

Interneringsnämnden, vars yttrande inhämtats av fångvårdsstyrelsen, har funnit de föreslagna ombyggnadsarbetena icke föranleda någon erinran från nämndens sida.

Byggnadsstyrelsen har i avgivet yttrande ej heller haft något att erinra mot förslaget samt framhållit, att det beräknade beloppet för utförande av förslaget syntes vara tillräckligt under den förutsättningen att arbetena komme att i stor omfattning utföras med anlitande av fångarbetskraft.

Departements-
chefen.

Ett trängande behov föreligger att skaffa ett ökat antal platser för förvarade. För att provisoriskt avhjälpa den nuvarande platsbristen vid Norrköpingsanstalten har Kungl. Maj:t genom beslut den 8 februari 1935 sett sig nödsakad medgiva, att i anstalten intagna personer finge i mån av behov och efter fångvårdsstyrelsens prövning förvaras å kronohäktet i Ystad. En dylik anordning måste emellertid betraktas endast som en nödfallsåtgärd, enär Ystadsfängelset ej är utrustat på sådant sätt att förvarade böra få kvarstanna där någon längre tid. Att för nu ifrågavarande ändamål taga i bruk någon annan fångvårdsanstalt synes icke heller vara lämpligt. De anstalter, som möjligen kunde ifrågakomma för förvaring, äro nämligen gammalmodiga med hänsyn till byggnadssätt och inredning samt hava i allmänhet inga eller mycket knappa verkstadsutrymmen. Utan dyrbara omändringar lämpa de sig icke till förläggning av förvarade. Med hänsyn härtill anser jag att det ökade behovet av platser för förvarade

bör tillgodoses genom iordningställandet av ytterligare vårdplatser vid Norrköpingsanstalten. En så omfattande och dyrbar ombyggnad, som organisationsnämnden föreslagit, torde emellertid av flera skäl icke böra komma till utförande. Däremot synes den av fångvårdsstyrelsen nu föreslagna utbyggnaden vara ofrånkomlig. Efter samråd med de sakkunniga för reformer på fångvårdens område anser jag mig sålunda kunna biträda fångvårdsstyrelsens utbyggnadsförslag. Emot de föreslagna kostnadsberäkningarna torde ej vara något att erinra.

Nya arbetslokaler m. m. vid centralfängelset i Växjö.

Centralfängelset i Växjö, vilket har 101 celler, användes huvudsakligen för kvinnliga straff- och fängelsefångar med längre strafftider samt för kvinnliga förvarade och internerade. Fängelset saknar tillräckliga lokaler för arbete i gemensamhet. För detta ändamål finnas nämligen endast 2 rum om tillhoppa 43 kvadratmeter med plats för högst 9 fångar, varjämte finnes en tvättstuga, som dock är av synnerligen dålig beskaffenhet.

I sin skrivelse den 12 september 1934 med anslagsäskanden har fångvårdsstyrelsen påpekat, att bristen på arbetslokaler blivit än mer kännbar genom den av 1934 års riksdag godkända ändringen i verkställighetslagen, medförande utsträckning av fångars vistelse i gemensamhet. Styrelsen har därjämte framhållit nödvändigheten av åtgärder till förbättrande av de hygieniska förhållandena inom fängelset.

Med underdånig skrivelse den 16 november 1934 har fångvårdsstyrelsen därefter överlämnat av styrelsens biträdande arkitekt uppgjorda ritningar och kostnadsförslag till nya arbetslokaler m. m. vid fängelset. Styrelsen har därvid anfört bland annat följande.

Enligt förslaget skulle nya arbetslokaler vinnas genom om- och tillbyggnad av fängelsets s. k. köksflygel. Förslaget innebure, att den nuvarande tvättstugan, vilken befunne sig i mycket bristfälligt skick och utgjorde en förlängning av köksflygeln, revs och att i dess ställe uppfördes en tvåvåningsbyggnad. I denna byggnads souterrainvåning skulle inredas en ny större tvättstuga och i densamma placeras för tvättningen erforderliga maskiner. Genom en ny trappa skulle förbindelse erhållas dels med övervåningen och dels med gårdsingången. Därjämte skulle vidtagas vissa förändringar i den under det nuvarande köket befintliga källaren, så att en förbindelsegång erhöles mellan den nya tvättstugan och fängelsebyggnadens källare, varigenom tvättstugan komme i direkt förbindelse med fängelset. Den nyssnämnda källaren under köket, vilken nu användes till förvaring av matvaror men som på grund av sina relativt stora fönster och där befintliga värmeledningsrör lämpade sig mindre väl för detta ändamål, skulle inredas till strykrum och förråd. Källare för matvaror skulle beredas inom den egentliga fängelsebyggnaden i där befintliga lokaler. I den nybyggda övervåningen uti köksflygeln skulle inrymmas en större ljus arbetssal, rum för arbetsledning, toaletter m. m. I samband med tillbyggnaden skulle företagas vissa ändringar i det an-

gränsande köket. Sålunda skulle inredas nytt torrförråd och kylt skafferier m. m. Diskrummets belysning skulle förbättras genom upptagande av takfönster och insättande av nya glaspartier. I sammanhang med ordnandet av ifrågavarande lokaler borde införas värmeledning i köksavdelningen och de nya lokalerna, varjämte dessa sistnämnda borde förses med erforderlig sanitär inredning. Vad uppvärmningen beträffade, vore att märka, hurusom inom huvudbyggnaden funnes värmeledning medelst varmvatten från två pannor. Från en ny panna för ånga och avsedd för vedeldning skulle dragas ång- och kondensledningar till köks- och tvättavdelningarna, där ånga skulle inkopplas till grytor och tvättmaskiner. För erhållande av erforderligt varmvatten inom köks- och tvättavdelningarna skulle uppsättas en ny varmvattencistern jämte den redan befintliga, vilken ensam skulle bli för ändamålet otillräcklig. Inom omhandlade lokaler skulle installeras erforderliga ventilationsanordningar samt disk- och sköjlådor, trattar och golvbrunnar m. m. Därjämte måste kallvattenledningar och avloppsledningar utökas. I köksavdelningen skulle uppsättas vissa nya apparater, såsom ångkokgrytor, stekskåp m. m. För den nya maskintvättanläggningen, som beräknats för en avverkningsförmåga av till en början cirka 500 kilogram per vecka, erfordrades en del nya maskiner, såsom tvättmaskin, centrifug, kallmangel m. m.

Inom andra delar av fängelset borde lämpligen i samband med byggnadsarbetena utföras vissa åtgärder till förbättrande av de hygieniska förhållandena. I fängelset förekomme, särskilt i bostadscellerna, i stor omfattning väggohyra, som hade sitt tillhåll huvudsakligen i golv och bakom golvsocklar. Härtill komme, att de nuvarande golven, särskilt i cellerna, i stor utsträckning vore förslitna och bristfälliga. I anledning härav borde nya golv av bokstav inläggas och samtidigt vissa åtgärder vidtagas till motarbetande av ohyran.

Slutligen borde skyddsnät inläggas mellan andra våningens balkonger för att förhindra att — såsom vid fängelset inträffat — kvinnofångar sökte kasta sig ned.

Kostnaderna för de sålunda föreslagna arbetena, vilka i möjlig omfattning skulle utföras med manlig fångarbetskraft, hade beräknats sålunda:

Köksflygeln.

till- och ombyggnadsarbeten	kronor	25,500	
värme-, varmvatten- och sanitär installation	»	25,700	
ångköksanläggning	»	8,000	
maskintvättanläggning	»	8,500	
elektrisk belysnings- och kylinstallation	»	4,300	
arkitektarvode, ritningar och diverse utgifter	»	3,000	75,000

Övriga delar av fängelset.

åtgärder för förbättrad hygien m. m.	kronor	19,600	
ritningar och diverse utgifter	»	400	20,000
			Summa kronor 95,000.

På grund av vad sålunda anförts hemställde fångvårdsstyrelsen, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att till utförande av ifrågavarande

byggnads- och inredningsarbeten för budgetåret 1935/1936 bevilja ett anslag å 95,000 kronor.

Byggnadsstyrelsen, som avgivit utlåtande i ärendet, har ej haft något att erinra mot förslaget samt framhållit, att de beräknade kostnadsbeloppen syntes tillräckliga under förutsättning att arbetena komme att i stor omfattning utföras med fångarbetskraft.

Ifrågavarande fängelse är visserligen beläget inom Växjö stads område, men ligger dock tämligen fritt och disponerar över ett jämförelsevis stort trädgårdsområde. Efter allt att döma kan fängelset under åtskillig tid framåt användas för fångförvar. Då de nuvarande arbetslokaler inom fängelset äro alldeles otillräckliga, synes emellertid ofrånkomligt att åtgärder vidtagas för anordnande av ökat arbetsutrymme. Det av fångvårdsstyrelsen väckta förslaget om tillbyggnad av köksflygeln synes ändamålsenligt; därigenom skulle även ekonomiavdelningen erhålla en behöfelig utvidgning. Mot de föreslagna anläggningarna inom köksflygeln torde intet vara att erinra. Även de åtgärder som fångvårdsstyrelsen föreslagit för vinnande av bättre hygieniska förhållanden i fängelsets huvudbyggnad m. m. — bland annat genom inläggande av nya golv i stället för de nuvarande, vilka äro synnerligen bristfälliga — synas böra komma till utförande. Efter samråd med de sakkunniga för reformer å fångvårdens område anser jag mig sålunda kunna tillstyrka de föreslagna arbetena. Emot de gjorda kostnadsberäkningarna torde icke något vara att erinra.

*Departements-
chefen.*

Under åberopande av det anförda får jag hemställa, att Kungl Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till vissa ombyggnadsarbeten vid centralfängelset i Norrköping samt nya arbetslokaler m. m. vid centralfängelset i Växjö, i huvudsaklig överensstämmelse med av fångvårdsstyrelsens biträdande arkitekt upprättade ritningar, för budgetåret 1935/1936 under Utgifter för kapitalökning, Statens allmänna fastighetsfond, anvisa reservationsanslag, att utgå av låne-medel, av

dels kronor 37,000
för vissa ombyggnadsarbeten vid centralfängelset i Norrköping,

dels ock kronor 95,000
för nya arbetslokaler m. m. vid centralfängelset i Växjö.»

Kungl. Maj:ts proposition nr 138.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställen förordnar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten, att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Anders Lundstedt.
